

ISTORIJA UMJETNOSTI I KULTURE

Upoznaje period Romanike

Obrazovni vaspitni ishod VI: Upoznaje i nabraja srednjovjekovne vrijednosti u svijetu i kod nas

Smjer: turisticki tehnicar
Odjeljenje I-1

Prof. mr Nusret Balic

- Period srednjovjekovne likovne kulture zapocinje u V i traje, okvirno do XV vijeka. U nekim evropskim oblastima poput italijanskog prostora, zavrsava se i jedan vijek ranije.
- Tokom hiljadugodisnje istorije, srednjovjekovna umjetnost najznacajnije faze razvoja postize na Jugoistoku Evrope, u Vizantiji (istocno rimske carstvo) I zemljama bliske joj kulturne sfere – Srbiji, Makedoniji, Bugarskoj, Rusiji, Gruziji, Jermeniji. U zapadnoj Evropi referentne srednjovjekovne umjetnicke kulture razvijaju Italija, Francuska, Engleska, Njemacka i Spanija.

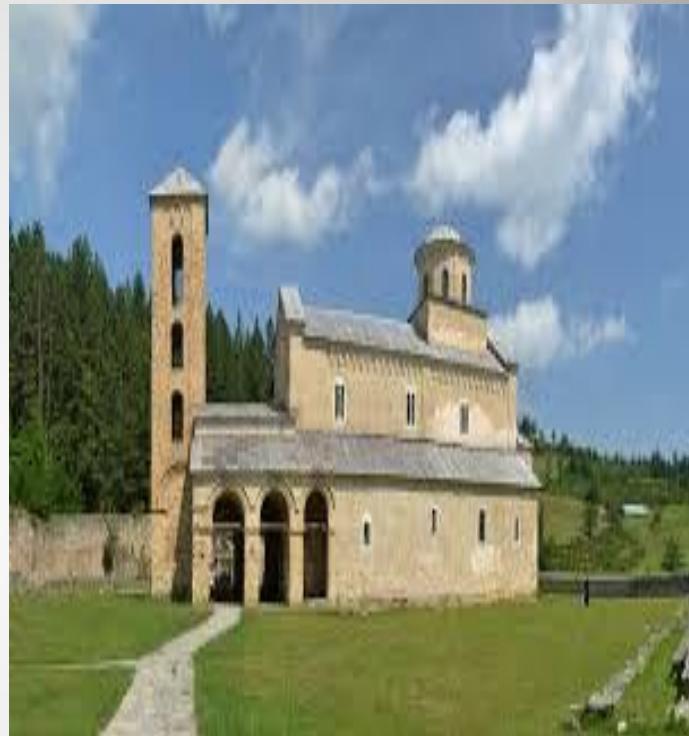
- **Prva velika epoha zapadnoevropske umjetnosti, razvijana u periodu X do XII vijeka, u istoriji umjetnosti je poznata pod imenom romanika.**
- Njoj prethodi preromanicka umjetnost koja obuhvata merovinsko (V-VIII v.) I karolinsko doba nazvano po dinastijama zapadnoevropskih monaha.
- **Arhitektonski spomenici I slikarska djela preromanike su uglavno propala a u analizi umjetnicke kulture izdvaja se primjenjena umjetnost, prvenstveno kvalitetna izrada nakita.**

- Elitni primjeri vjestine romanickih graditelja sagledavaju se preko katedrala bazilikalnog tipa – obично trobrodnih koja je presjecena poprečnim transeptom sto, u osnovi gradjevine, cini formu latinskog krsta.
- Prostor iza transepta, završenog apsidom, naziva se hor koji je okruzen hodnikom – deambulatorijumom. Ispod hora je bilo uobičajeno postavljanje podzemne kripte.
- Karakteristican arhitektonski element romanickih hramova predstavljaju visoki zvonici i kvadratne osnove.
- Umjesto drvenih tavanica u romanici se postepeno uvode kameni poluoblicasti svodovi. Katedrala, zidana od kamena, debelih zidova, često se spolja ojacava potpornim zidovima – kontraforama.

- **U okviru zapadnoevropske umjetnosti srednjeg vijeka obnavljaju se monumentalna skulptura, koja je, kako su to zahtjevali crkveni kanoni, bila eliminisana kao neznabozacka I paganska tvorevina. Romanicka reljefna skulptura kapitela I portala bila je u svemu potcinjena arhitekturi I smatrana je njenim sastavnim dijelom.**
- **Za razliku od antickih grckih kapitela svrstanih u, tri grupe, romanicki posjeduju bezbroj formi i konceptcija. Pored nefiguralnih motiva na njima se cesto susrijece figuralna predstava pa i citavi scenski aranzmani.**
- **Monumentalni romanicki portali prekriveni su reljefima po principu takozvanog zakona okvira. To znaci da je sav raspolozivi prostor – timpan, arhivolte I vertikalni nosaci – ispunjen figurama tako da se nije vodilo racuna o normalnim proporcijama ljudskog tijela. Romanicki izum predstavlja I takozvana stub – figura koja, za razliku od grcke kariatide , I samog stuba , je samo spojena sa njegovom povrsinom tako da u pojedinim slucajevima asocira na kip u slobodnom prostoru.**

- Za period Romanike karakteristična je i drvena bojena skulptura – Raspeca sa Hristom, Bogorodica sa Hristom. Ova djela imaju iste karakteristike kao ona izradjena od kamena.
- Zidno slikarstvo, radjeno u tehnici „al seco“ daleko se manje sačuvalo od vizantijskog ciju konцепцију preuzima u grubljoj i rusticnijoj formi. I u romanickom zidnom slikarstvu naracija potiskuje principe estetskog.

- **Stafelajno slikarstvo**, nalik na vizantijske ikone, moze se analizirati preko takozvanih oltarskih pala radjenih u sistemu slika uklopljenih u poliptihe.
- Sobzirom na povecanu produkciju rukopisnih knjiga, u romanici je bilo jako razvijeno minijaturno slikarstvo a upraznjava se I tehnika vitraza.
- Romanicka primjenjena umjetnost dala je izvanredna djela medju kojima posebno mjesto pripada mastovito izvedenim relikvijarima u koje su pohranjivane svetiteljske mosti.

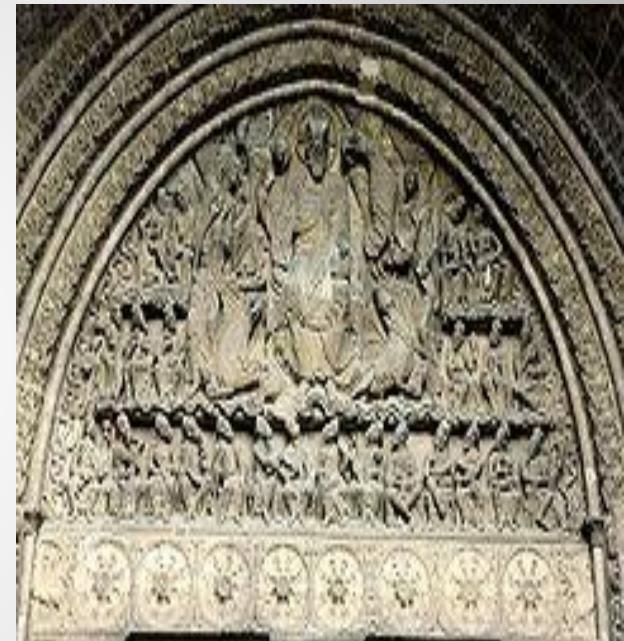
Romanicka drvena skulptura. XII vijek.

Izrazenost neprirodnih proporcija u oblikovanju ljudske forme daje romanickoj skulpturi jak ekspresivan karakter.

Timpanon katedrale Sv LAZARA XX

V. Karakteristicna romanicka reljefna skulptura nad portalom. U centralnom dijelu se izdvaja, po dimenziji najveca, figura Hrista, oko koje su postavljene predstave iz „Strasnog suda“ pri cemu izostaje realno prikazivanje ljudskih tijela koja se haoticno smjestaju u okvir lunete sto svjedoci o zelji sto bogatijeg ilustrovanja hriscanske teme.

KATEDRALA SV.LAZARA – AUTUN 1120 – 1135.GOD

- **Меровинзи** su [династија франачких краљева](#), која је владала [Франачком](#) од [481.](#) до [751.](#) године.
- **Трансепт** у црквеном градитељству представља попречни брод положен усправно на уздужне бродове тако да раздваја светилиште од остатка цркве и даје основи облик латинског крста. Први пут је употребљен у ранохришћанској базилици када је број представника цркве прерастао простор презбиторијума.
- **Хор** – простор иза трансепта завршеног апсидом.
- **Криpta** (грчки κρυπτή, kryptē) је просторија испод посвећене или јавне грађевине. Првотно је у ранокршћанству била просторија у катакомбама за služenje обреда.
- **Контрафор** (француски contrefort: потпоранј), архитектонски конструктивни елемент, изграђен у облику масивне истаке уз ванjski zid грађевине (потпорни zid).
- **Timpan** označava trokutasto polje забата који се налазе изнад ниша, прозора и врата.
- Архиволт је полуокружни лук који спаја два стуба
- **Полиптих** (од грчког полу- "mnogo" + πτυχή "preklop") се generalno odnosi na sliku (obično stolnu sliku) koja se dijeli na četiri ili više dijelova, ili ploča.
- **Vitraž** (franc. Vitrail) је стакlena површина саставljana od raznobojnih стакала likovno uređenih i спојених оловним trakama i služi za zastakljivanje прозора.
- **Мошти** (реликвије) представљају објекат верског поштовања, посебно део посмртних остатака или личне имовине светитеља.

LEPA STVAR
U VEZI SA UČENJEM
JE DA NIKO NE MOŽE
DA TI GA ODUZME.

B. B. King

SamoObrazovanje
.rs